

EL VALOR MEDIAMBIENTAL DELS ESPAIS FORESTALS

ALBERT PUNSOLA

A Catalunya n'hi ha més que mai, però a escala global estan minvant. Un 51% de la superfície de Catalunya és bosc, segons l'últim inventari forestal estatal. El primer inventari, acabat el 1975, indicava que els boscos ocupaven el 36% del territori. La progressió és notable i alguns experts els han descrit com a infraestructura bàsica del país. El bosc és només una part de la superfície forestal, que inclou també prats i matollar. Aquesta superfície també ha crescut en els últims anys, però el bosc ha augmentat molt més.

QUÈ ENS APORTEN?

Els boscos absorbeixen CO₂, pols i altres substàncies contaminants, de manera que milloren la qualitat de l'aire. També contribueixen al cicle de l'aigua i eviten l'erosió, que comporta un empobriment del sòl. La funció social no és menys important. Boletaires, caçadors, ciclistes, i simples passejants hi troben el seu petit paradís cada cap de setmana. "El sol fet que hi hagi boscos atorga un valor afegit al paisatge, perquè d'autopistes i polígons ja n'hi ha a tot arreu", assenyala el secretari general de Depana, Lluís Toldrà.

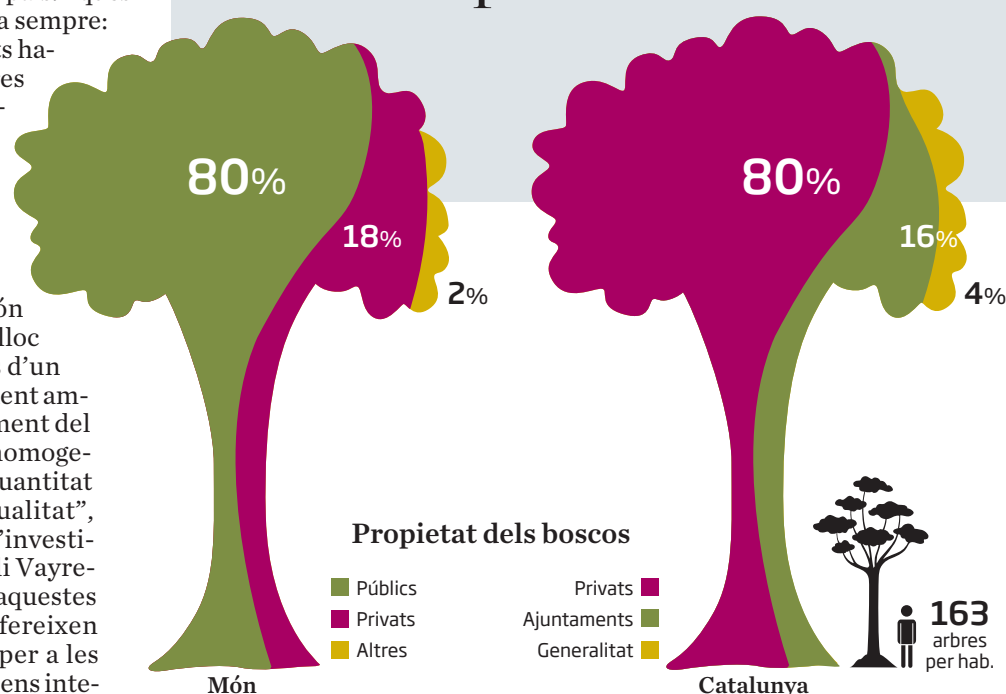
Els boscos fan una aportació intangible. Contribueixen a fixar una determinada imatge del país. Aquesta imatge, però, no és la sempre: els nostres avantpassats havien de tallar els arbres per sobreviure. A principis del segle XX, per exemple, la serra de Collserola era molt menys verda que avui.

COM SÓN?

Els boscos catalans són joves i molts ocupen el lloc d'antics conreus. "Des d'un punt de vista estrictament ambiental, el gran creixement del bosc pot implicar una homogeneïtzació del medi: la quantitat no sempre vol dir qualitat", apunta Lluís Toldrà. L'investigador del CREAM Jordi Vayreda opina: "Cal mirar si aquestes superfícies forestals ofereixen els hàbitats adequats per a les espècies d'animals que ens inte-

Més i més i més boscos a Catalunya

Són un 51% de la superfície del país mentre que fa trenta anys representaven només el 36%

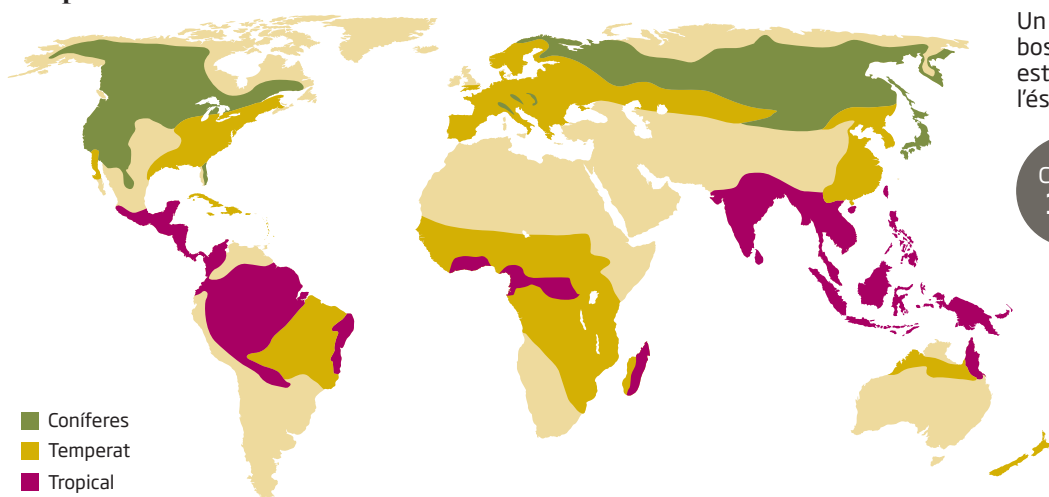

ressa preservar. Per exemple: el picot negre és un ocell que necessita boscos vells, però aquests boscos són l'excepció".

Fins fa poc es parlava del predomini excessiu de certs arbres i, en concret, del pi. "Si es mira de lluny, efectivament hi ha molt de pi, però en fer els inventaris forestals –explica Vayreda– estem detectant que, cada cop més, per sota estan naixent faigs, roures i alzines. Si aquesta tendència es manté acabaran ofegant els pins i tindrem un paisatge més variat. L'alzina és l'arbre que més s'està expandint a Catalunya".

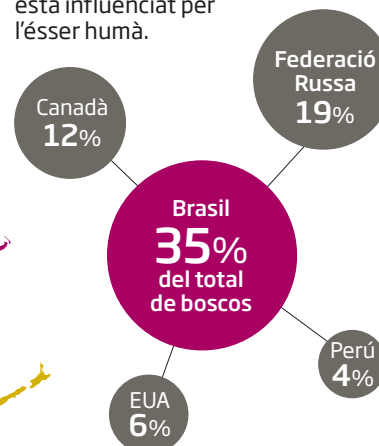
Món

• Tipus de bosc

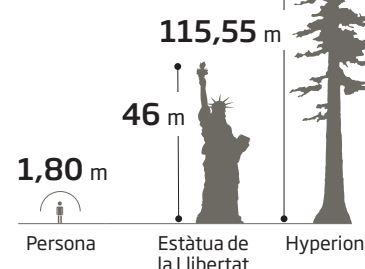
• Boscos primaris

Un bosc primari o bosc verge és un bosc intacte, és a dir, que mai no ha estat influenciat per l'ésser humà.

• L'arbre més alt

L'ésser vivent més alt del planeta és la *Sequoia sempervirens* **Hyperion**, viu al Parc Nacional de Redwood, situat a San Francisco, Califòrnia (EUA).

EL CANVI CLIMÀTIC

El futur de les superfícies forestals arbrades és incert. Això es pot veure en un atlas virtual que assenyalava que el canvi climàtic podria provocar la desaparició parcial dels boscos de la península ibèrica en els propers 50 anys. L'atles l'han desenvolupat investigadors de la UAB i del CREAM. A Catalunya, el canvi afectaria sobretot la zona del Montseny, on moltes de les espècies actuals retrocedirien i es desplaçarien cap al nord. Segons Jordi Vayreda, els boscos són "molt vulnerables" i si baixen les precipitacions i pugen les temperatures, "hi haurà una amenaça". De tota manera, considera: "Hi ha espècies molt més resistents que d'altres i, precisament, el fet que els boscos catalans estiguin recuperant la varietat és molt bo, perquè aquesta diversitat farà que la possible afectació del canvi climàtic sigui menor".

ELS INCENDIS

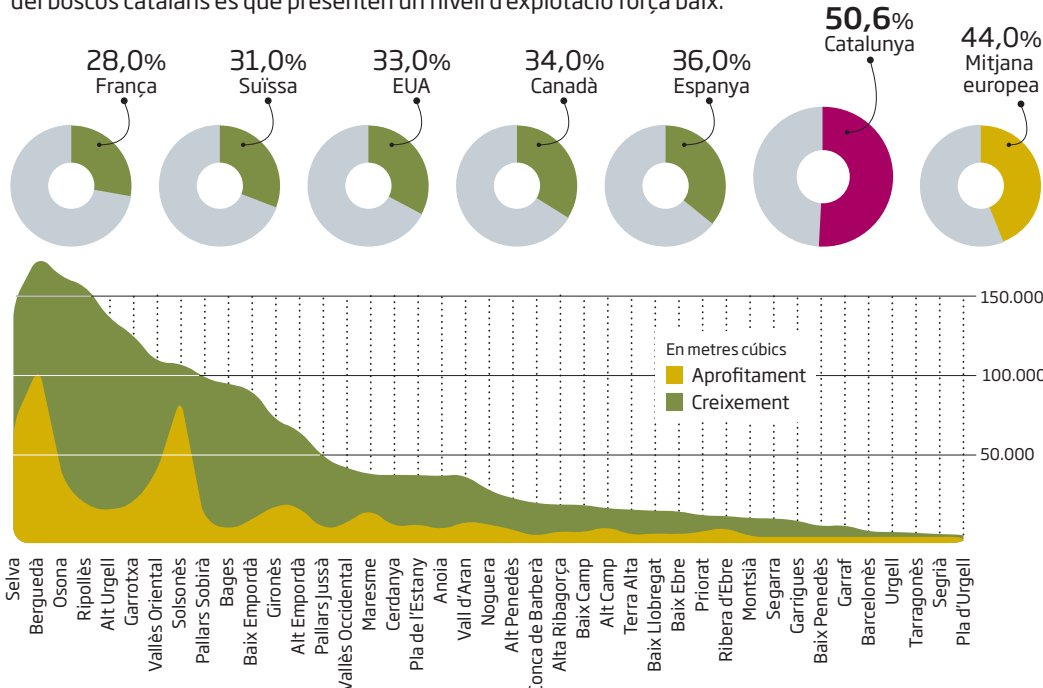
En molts indrets de Catalunya els boscos formen grans masses forestals contínues. Això és un perill en cas d'incendi. Els focs que hi va haver als anys 90 van ser devastadors. Res no podia aturar l'extensió de les flames. "En la planificació es preveu la creació d'espais lliures de fins a 50 metres d'amplada enmig d'aquestes grans masses, però no s'han arribat a executar de manera general", explica Jordi Vayreda. Segons aquest investigador, el problema és que mantenir-ho és complicat, per l'orografia del país, i car, perquè s'hi han d'esmerçar recursos contínuament. El context actual de contenció de la despesa pública no facilita les coses.

QUINA GESTIÓ?

Els propietaris privats no tenen recursos per fer-se càrrec dels seus boscos i, segons dades del Consorci Forestal de Catalunya, la silvicultura només representa el 2% de la producció final agrària. Lluís Toldrà afirma: "És imprescindible que les activitats tradicionals al voltant del bosc tinguin un mercat i un reconeixement". El bosc genera riquesa i la clau és que la societat sigui capaç de donar-li valor. "A la gent li fa molta il·lusió el bosc però també ha de ser conscient que gestionar-lo val diners", conclou.

• Capdavanter en superfície de bosc, però poc aprofitament

El percentatge de superfície boscosa a Catalunya supera el d'alguns països que habitualment s'associen a una important presència de bosc. Però un dels problemes dels boscos catalans és que presenten un nivell d'explotació força baix.

Joan Rovira

SECRETARI GENERAL DEL CONSORCI FORESTAL DE CATALUNYA

“Ens hem quedat sense full de ruta i el país no té política forestal”

Units El Consorci Forestal de Catalunya és l'organisme que agrupa els propietaris forestals del país. El seu secretari general analitza les necessitats dels amos dels boscos

A.P.

De qui són els boscos catalans?
El 80% dels boscos són privats, un 16% pertanyen als ajuntaments, i el 4% restant correspon de la Generalitat.

¿Com valora la política forestal de les tres últimes dècades?

Als anys 80 es va començar fent unes lleis innovadores que marquen unes línies molt positives però que no es van desenvolupar. El resultat és que ens vam quedar sense un full de ruta clar i ara encara estem igual. Catalunya no té política forestal.

Intervenció
“El resultat de l'acció humana és que tenim uns boscos poc naturals”

¿Els propietaris privats tenen prou recursos per fer-se càrrec del bosc de la manera més adequada?
No. Estem gestionant menys del 20% dels boscos. Tot parteix d'una gran confusió. Com que domina una mentalitat urbana, una idea molt generalitzada és que la natura no cal tocar-la o fer-ho el mínim possible. Però en realitat els boscos que tenim són el resultat de l'acció humana; són poc naturals.

La funció econòmica ha d'estar necessàriament integrada a la gestió del bosc, però ¿avui són rendibles els boscos catalans?

Hi ha un problema històric. La fusta havia estat el combustible tradicional fins que amb l'arribada del petroli es va veure desplaçada. Una sortida per la fusta era el paper i el conglomerat però, més recentment, amb la globalització, aquesta via es

Iniciatives per aturar l'amenaça mundial de la desforestació

Segons la FAO, cada any desapareixen al món 13 milions d'hectàrees de bosc. Precisament, un dels objectius de l'Any Internacional dels Boscos 2011 és cridar l'atenció sobre aquesta problemàtica. Els principals agents de destrucció de les masses forestals són les activitats humanes. Però tothom pot contribuir a aturar el procés de desforestació. Una opció és participar directament o indirectament en campanyes de repoblació d'arbres. Una altra opció és modificar els hàbits de consum tenint en compte, per exemple, els certificats ecològics. Els actes previstos per a l'Any Internacional dels Boscos es poden seguir a la web www.un.org/en/events/iyof2011/index.shtml.

va acabar. Per tant, ens vam quedar sense mercat per a la fusta. I això fa que la superfície forestal creixi de manera desordenada.

Quina és la solució?

La rendibilitat és possible, però no de manera automàtica. El bosc és un actiu a llarg termini si es fan les coses ben fetes. Ara mateix molta gent gaudeix del bosc amb esports d'aventura, passejades, recol·lecció de bolets. Es pot dir que s'han socialitzat els beneficis del bosc i se n'han privatitzat els costos. El que caldria fer és posar un preu a tot aquest valor perquè hi hagués un retorn envers el bosc mateix. Hi ha altres fórmules complementàries. Per exemple, si es diu que qui contamina paga, és lògic que qui ajuda a descontaminar cobri. Cal recordar que els boscos són grans captadors de CO₂. I, des d'aquest punt de vista, generen importants beneficis a la societat.

Amb el nou Govern confia que canviarà alguna cosa?

De moment estem esperançats. D'entrada, el tema forestal ha passat a dependre del departament d'Agricultura i això ho valorem molt positivament.

Catalunya

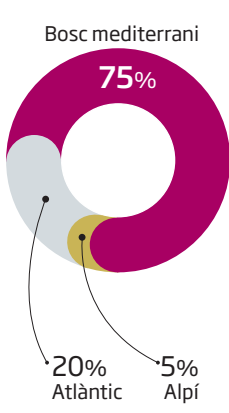
• Extensió, tipus de bosc i de superfície

El clima i l'orografia determinen la presència de bosc, que té més pes a la meitat nord del país.

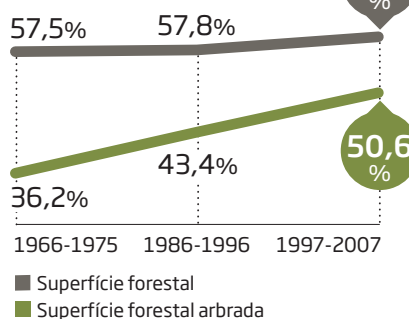
• Extensions boscoses

• Tipus de bosc

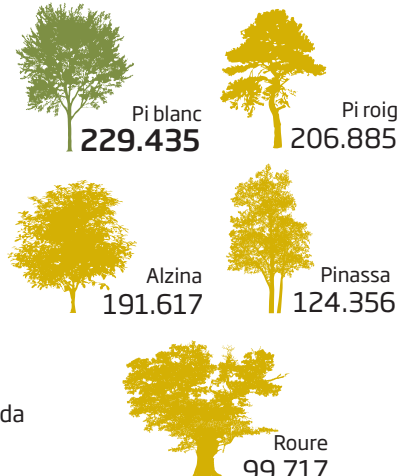

• Tipus de superfície

El creixement de la superfície forestal arbrada és degut sobretot a l'abandó dels conreus

• Les cinc espècies més esteses (en superfície en hectàrees)

• El Pi de les Tres Branques

Aquest pi singular, molt deteriorat pel pas dels anys, va ser declarat arbre monumental per la Generalitat el 1987. Situat al pla de Campllong, al Berguedà, tradicionalment se celebraven aplecs al seu voltant. A finals del segle XIX va ser popularitzat per Verdaguer en un poema. El 1921 va adquirir un caràcter simbòlic per als nacionalistes.